

К. П. Ляшкова

ПРАБЛЕМА ВЫКАРЫСТАННЯ НЕАЛАГІЗМАЎ У СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

XXI стагоддзе – гэта стагоддзе новых тэхналогій і новаўводзінаў, многія з якіх сталі неад’емнай часткай нашага жыцця. У паўсядзённым жыцці часта выкарыстоўваюцца неалагізмы. Для карыстальнікаў мовы гэтыя словы часам успрымаюцца цяжка: з аднаго боку, чалавек не разумее значэння і не можа падабраць беларускія адпаведнікі, з другога, не жадае забруджваць мову запазычаннямі.

Прычыны ўзнікнення, шляхі запазычання, складанасці перакладу, цяжкасці, звязаныя з запазычаннем слоў, – гэтыя і іншыя пытанні склалі праблемнае поле нашай работы і абумовілі яе актуальнасць.

Важнай работай з’явілася выяўленне неалагізмаў апошніх двух дзесяцігоддзяў і акрэсліванне іх тэматычных груп. Быў праведзены аналіз пэўных тэматычных груп і вызначаны магчымыя спосабы перакладу неалагізмаў на беларускую мову.

У мовазнаўстве многія даследчыкі лічаць, што запазычанні узбагачаюць мову, адлюстроўваюць новыя тэндэнцыі развіцця грамадства, пашыраюць лексічны слоўнік носбітаў мовы. Акрамя таго многія неалагізмы ўваходзяць у склад мовы с прычыны ўзнікнення новых паняццяў, якія адпаведна не мелі абазначэння ў мове (буцік, маркетынг, рыэлтар, інтэрактыў).

Мы будзем разглядаць найбольш часта ўжывальныя неалагізмы і разглядаць выпадкі іх дарэчнага ўжывання ў мове, перакладаючы ці замяняючы (калі магчыма) неалагізмы беларускімі лексічнымі адзінкамі.

Напрыклад, сучасныя неалагізмы, якія выкарыстоўваюцца ў крыптаіндустрыі і тэхналогіі блокчэйна (зразумела, што за віртуальнымі грашыма будучыня, у якой будзе з’яўляцца лексіка для абазначэння новых паняццяў).

Блокчэйн (block chain-ланцужок блокаў (па-беларуску: шэраг раздзелаў)) – размеркаваны рэстр, які складаецца з ланцужка блокаў фінансавых транзакцый, у якой кожны наступны блок крыптаграфічна звязаны з мінулым.

Неалагізмы, якія ўжо выкарыстоўваюцца ў паўсядзённым жыцці:

Стэйвакейшн – прыклад злучэння двух слоў – stay (заставацца) + vacation (вадпуск). Апісвае выпадак, калі чалавек у адпачынку нікуды не едзе, а застаецца дома (як прыгожа гучыць па-беларуску – я быў дома).

У выніку нашага даследавання мы прыйшлі да думкі, што ўжыванне падобных слоў “бяскрыўдна” ў тым выпадку, калі яны не маюць адпа-

веднікаў у беларускай мове і запаўняюць адсутнасць слоў ці паняццяў ў нашам слоўніку.

Ці можна сённяшня змены з поўным правам назваць развіццём, калі замест “законны” мы гаворым “легальны” (англ. Legal – законны), замест “тэрміновы” – “экстранны” (англ. Extra – звыш), замест “злачынны” – “крымінальны” (англ. Criminal – злачынны). Родныя беларускія словы непрыкметна ператвараюцца ў лішнія і непатрэбныя, і пра іх паціху забываюцца, а замежныя словы непрыкметна адаптуюцца ў нашай мове.

У нашай рабоце мы падкрэсліваем, што да замежных слоў носьбіт мовы непрыкметна прызвычайца, але яны не маюць беларускага кораня і таму не нясуць ніякай сэнсавай нагрукі (сэнсавая нагрукка з’яўляецца, калі мы даведваемся пра значэнне замежнага слова і перакладаем яго на беларускую мову).

Можна зрабіць выснову, што ў беларускай мове ўжо ёсць нямала прыгожых слоў і нам варта ўжываць неалагізмы там, дзе гэта сапраўды неабходна.